

PROCEDURY REAGOWANIA NAUCZYCIELI W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH / TRUDNYCH

1. Ogólne zasady postępowania.

Sytuacja kryzysowa – znaczące naruszenie bezpieczeństwa z występowaniem zagrożenia zdrowia psychicznego i fizycznego lub życia.

Sytuacja trudna wychowawczo zachodzi wówczas, gdy nauczyciel nie potrafi poradzić sobie z niewłaściwymi postawami uczniów dezorganizującymi pracę na zajęciach lekcyjnych i poza nimi.

1. Postępowanie w sytuacjach kryzysowych i trudnych z udziałem ucznia powinno być prowadzone w możliwie najszybszym czasie i przy zapewnieniu bezpieczeństwa psychofizycznego wszystkich uczniów.
2. O wszelkich trudnych sytuacjach zaistniałych na terenie Ośrodka nauczyciele, wychowawcy i pracownicy obsługi powinni natychmiast informować dyrektora i wicedyrektorów Ośrodka.
3. Uczeń i jego rodzice mają prawo do pełnej informacji o sytuacji kryzysowej i podjętych przez szkołę działaniach.
4. Uczniowie, których zachowania wykraczają poza normy prawne i zasady akceptowane w szkole ponoszą sankcje przewidziane w Statucie Ośrodka.
5. W sytuacjach, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne środki oddziaływań wychowawczych, a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów dyrektor Ośrodka powiadamia pisemnie Sąd Rodzinny lub Policję.
7. Nauczyciel dokumentuje zaistniałe zdarzenia, sporządzając dokładną notatkę z ustaleń.

2. Postępowanie w przypadku agresji słownej (również w języku migowym) ucznia.

1. Nauczyciel/wychowawca bądź inny pracownik Ośrodka, będący świadkiem agresji słownej zobowiązany jest do natychmiastowej, stanowczej reakcji słownej na zaistniałą sytuację:
  - a) reaguje słownie na zachowanie ucznia i powstrzymuje dalszą agresję,
  - b) wyjaśnia z uczniem zaistniałą sytuację,
  - c) zgłasza fakt do wychowawcy lub pedagoga.
2. Wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę z uczniem (lub uczniami) biorącymi udział w zachowaniu agresywnym, celem ustalenia przyczyn zdarzenia.
3. Wychowawca informuje sprawców agresji słownej o konsekwencjach takiego zachowania oraz powiadamia rodziców o zaistniałej sytuacji.
4. W przypadku powtarzających się aktów agresji słownej lub pojawiającego się nasilenia przejawów agresji słownej u ucznia wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę z uczniem w obecności rodziców (prawnych opiekunów) ucznia. Zobowiązuje rodziców do podjęcia odpowiednich działań wychowawczych.

5. W przypadku agresji słownej skierowanej do nauczyciela lub innych pracowników Ośrodka pedagog w porozumieniu z dyrektorem Ośrodka zobowiązany jest do podjęcia działań zgodnie z procedurą postępowania w przypadku naruszenia godności pracownika Ośrodka.

3. Postępowanie nauczyciela w przypadku wystąpienia sytuacji przemocowej między uczniami.

1. Nauczyciel stanowczo reaguje na zaistniałą sytuację, doprowadza do przerwania incydentu, rozdziela i odizolowuje sprawcę od ofiary.
2. W razie potrzeby jest zobowiązany do udzielenia uczniom pierwszej pomocy przedmedycznej i wezwania pielęgniarki szkolnej.
3. Nauczyciel zgłasza przypadek agresji wychowawcom uczniów, których ta sytuacja dotyczy i pedagogowi, sporządza notatkę służbową.
4. Wychowawcy i pedagog rozmawiają z ofiarą i sprawcą (oddzielnie) oraz ewentualnymi świadkami, w celu wyjaśnienia sytuacji.
5. Wychowawca lub pedagog informuje rodziców (prawnych opiekunów) uczniów o zdarzeniu, poucza rodziców ofiary o możliwości złożenia zawiadomienia na policji.
6. Jeżeli doszło do naruszenia godności ucznia, jego nietykalności cielesnej lub zachodzi podejrzenie popełnienia czynu karalnego, pedagog w porozumieniu z dyrektorem Ośrodka informuje policję lub/i Sąd Rodzinny.

4. Procedura postępowania w przypadku naruszenia godności nauczyciela lub innego pracownika SOSW nr2 w Przemyślu przez wychowanka Ośrodka.

Podstawa prawna

- 1) Statut Szkoły
- 2) Obowiązujące akty prawne:
  - Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny.
  - Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe.
  - Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela.
  - Ustawa z dnia 28 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Art. 63 Karty nauczyciela.

§1.

Nauczyciel, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z ochrony przewidzianej dla **funkcjonariuszy publicznych** na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny.

§2.

Organ prowadzący szkołę i Dyrektor szkoły są obowiązani z urzędu występować w obronie nauczyciela, gdy ustalone dla nauczyciela uprawnienia zostaną naruszone.

Art. 226.Kodeksu karnego.

§ 1.

„Kto **znieważa** funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną, podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”.

Art. 222.Kodeksu karnego.

§ 1.

„Kto **narusza nietykalność cielesną** funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3”.

Art. 212 Kodeksu karnego.

§ 1.

Kto pomawia inną osobę, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do roku.

Zniewagę należy rozumieć, jako dobitne i stanowcze zachowanie się sprawcy, demonstracyjnie podkreślające pogardę w stosunku do nauczyciela. Może to być epitet słowny lub obelżywy gest, powszechnie uważane za obraźliwe i tak odbierane przez nauczyciela.

Nietykalność cielesna oznacza zakaz fizycznego oddziaływania sprawcy na ciało nauczyciela w sposób znieważający, przykry lub bolesny.

Zarówno zniewaga jak i naruszenie nietykalności cielesnej są przestępstwami ściganymi z oskarżenia publicznego, o ile zostanie zawiadomiony o czynie zabronionym właściwy organ państwowy.

Zniesławienie polega na publicznym pomawianiu nauczyciela o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć go w oczach opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebną do wykonywania zawodu pedagoga. Nie zwalnia od odpowiedzialności za zniesławienie przekazywanie wypowiedzi zasłyszanych od innych osób. Zniesławienie jest przestępstwem ściganym z oskarżenia prywatnego.

Każde z wymienionych zachowań jest **czynem karalnym** w rozumieniu przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat a nie ukończył 17 lat. Natomiast z **przestępstwem** mamy do czynienia wtedy, jeżeli któryś z wymienionych czynów popełni uczeń, po ukończeniu 17 lat. W takiej sytuacji mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny.

W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17 lat, należy zawiadomić policję lub sąd rodzinny, a w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia prokuratora lub policję (art. 4 UPN i art. 304 KPK).

Prowadzenie postępowania w sprawie popełnienia czynu karalnego należy do organów ścigania. **Dyrektor nie prowadzi dochodzenia w szkole.**

Definicja

Za naruszenie godności osobistej nauczyciela lub pracownika niepedagogicznego uznajemy:

1. lekceważące i obraźliwe zachowanie wobec WW., wyrażone w słowach lub gestach,
2. prowokacje pod adresem WW., wyrażone w słowach lub gestach,
3. nagrywanie lub fotografowanie ww. pracowników bez ich wiedzy i zgody,
4. naruszenie ich prywatności i własności prywatnej,
5. użycie wobec nich przemocy fizycznej i psychicznej,
6. pomówienia i oszczerstwa wobec ww. pracowników,
7. naruszenie ich nietykalności osobistej, w tym poprzez upublicznianie nieautoryzowanych informacji w Internecie i innych mediach.

Procedura

W przypadku, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że wychowanek Ośrodka naruszył godność nauczyciela lub innego pracownika należy fakt ten zgłosić do Dyrektora Ośrodka, a w przypadku jego nieobecności, do wicedyrektora lub pedagoga.

Po przeprowadzeniu z uczniem wstępnej rozmowy procedura przebiega następująco:

1. Jeżeli zdarzenie ma miejsce po raz pierwszy w przypadku tego ucznia:
  - wychowawca niezwłocznie powiadamia rodziców/opiekunów ucznia o zaistniałej sytuacji, omawia naganność czynu i konsekwencje wynikające z jego popełnienia,
  - uczeń otrzymuje naganę wychowawcy klasy na piśmie za rażące naruszenie Statutu.
  - rodzice/prawni opiekunowie i uczeń podpisują kontrakt indywidualny, zawierający dalsze zasady współpracy stron,
  - jeżeli uczeń ma kuratora sądowego, zostaje on także poinformowany o zaistniałej sytuacji.
2. Jeżeli zdarzenie ma miejsce po raz kolejny w przypadku tego ucznia:
  - wychowawca niezwłocznie powiadamia rodziców ucznia o zaistniałej sytuacji,
  - uczeń otrzymuje naganę Dyrektora Ośrodka na piśmie za rażące naruszenie Statutu,
  - uczeń ma obniżoną ocenę z zachowania co najmniej o jeden stopień,
  - w przypadku ucznia niepełnoletniego Dyrektor Ośrodka kieruje pismo do Sądu Rodzinnego z prośbą o zbadanie sprawy i podjęcie dalszego postępowania,
  - jeżeli uczeń ma nadzór kuratora sądowego, zostaje on także poinformowany o zaistniałych okolicznościach;
  - w uzasadnionych przypadkach wzywana jest Policja lub informowana Prokuratura

- osoba poszkodowana może zgłosić na Policję wniosek o popełnieniu przestępstwa z powództwa cywilnego.
- 3. W każdym przypadku należy sporządzić notatkę służbową, dotyczącą zaistniałego zdarzenia.
- 4. **Jeżeli zdarzenie powtarza się, uczeń może zostać skreślony z listy uczniów zgodnie z obowiązującymi przepisami Statutu;**
- 5. **Uczniowi i jego rodzicom przysługuje prawo odwołania od wymierzonej kary w ciągu 14 dni od jej ustanowienia. Odwołanie składać należy do Dyrektora Ośrodka w formie pisemnej w sekretariacie Ośrodka. Dokument taki zostaje wpisany do dziennika pism przychodzących. Dyrektor rozpatruje odwołanie w ciągu 14 dni i powiadamia o podjętej decyzji rodziców ucznia.**

5. Postępowanie w przypadku naruszenia godności osobistej ucznia.

W przypadku uchybienia przez nauczyciela obowiązków wynikających z art. 6 Ustawy Karta Nauczyciela, a w rezultacie naruszenia godności osobistej ucznia, prowadzi się wewnątrzszkolne postępowanie wyjaśniające.

1. Dyrektor Ośrodka zapoznaje się z okolicznościami zdarzenia, prowadzi rozmowę wyjaśniającą z nauczycielem, uczniem, rodzicem (prawnym opiekunem).
2. Włącza w rozmowę wyjaśniającą wicedyrektora, pedagoga i wychowawcę klasy.
3. Po ustaleniu stanu faktycznego i stwierdzeniu, że nastąpiło naruszenie godności osobistej ucznia, dyrektor ma prawo zastosować wobec nauczyciela konsekwencje w postaci:
  - a) upomnienia ustnego /przy pierwszym zdarzeniu/ ,
  - b) upomnienia pisemnego /przy powtórnym zdarzeniu/ .
4. Po czynnościach wyjaśniających stwierdzających, że nie nastąpiło naruszenie godności osobistej ucznia, postępowanie zostaje zakończone, o czym zostają poinformowani zainteresowani.
5. Wszystkie czynności dokumentowane są protokołem, który składa się z wyjaśnień uczestników postępowania.
6. Jeżeli powyższa procedura potwierdza powtarzające się naruszenie godności osobistej ucznia, po dwukrotnym upomnieniu danego nauczyciela, przy kolejnym zdarzeniu dyrektor Ośrodka ma obowiązek skierować stosowne zawiadomienie do komisji dyscyplinarnej.
7. W przypadku ewidentnego naruszenia godności osobistej ucznia, niezwłocznie wszczyna się procedury zgodne z przepisami powszechnie obowiązującymi bez prowadzenia wyżej przedstawionego postępowania.

6. Postępowanie wobec ucznia, który zachowuje się agresywnie w stosunku do innych lub siebie

1. Nauczyciel zostawia klasę pod opieką innego nauczyciela i prowadzi ucznia lub uczniów do pielęgniarki, psychologa lub pedagoga.

2. W przypadku ucznia, który nie chce dobrowolnie opuścić klasy, nauczyciel sprowadza pielęgniarkę, psychologa lub pedagoga do ucznia, a sam z pozostałymi uczniami przenosi się do innego pomieszczenia.
3. Ucznia szczególnie agresywnego zostawia się pod opieką pielęgniarki, psychologa lub pedagoga, sytuację monitoruje dodatkowo wyznaczony przez dyrektora/wicedyrektora nauczyciel.
4. Nauczyciel informuje o zaistniałym fakcie lub zdarzeniach wychowawcę klasy i pedagoga/psychologa szkolnego, a następnie niezwłocznie wraca na zajęcia.
5. Wychowawca lub pedagog/psycholog informuje dyrektora/wicedyrektora Ośrodka.
6. Jeżeli stan ucznia/uczniów wskazuje na zagrożenie zdrowia i/lub życia, dyrektor/wicedyrektor lub pedagog/psycholog wzywa pogotowie.
7. Wychowawca klasy lub/i psycholog/pedagog przeprowadzają rozmowy z poszkodowanym uczniem, o ile taki był, oraz ewentualnymi świadkami.
8. W razie potrzeby wychowawca klasy lub pedagog/psycholog zawiadamia lub/i wzywa rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i ewentualnego poszkodowanego.
9. Jeśli rodzice/prawni opiekunowie współpracują z pracownikami Ośrodka, ustala się działania wobec ucznia (np. wizyta u lekarza, rozmowy z wychowawcą i pedagogiem, terapia psychologiczna, monitoring zachowania prowadzony przez wychowawcę i zespół klasowy) oraz wobec poszkodowanego (np. rozmowy z wychowawcą i pedagogiem, terapia psychologiczna, zadośćuczynienie) i świadków (rozmowy wychowawcze).
10. Jeśli rodzice/prawni opiekunowie ucznia nie współpracują ze szkołą lub podjęte działania są nieskuteczne, jest on nieletni, a akty agresji są częste, dyrektor zawiadamia Sąd Rodzinny.
11. Gdy sprawca aktów agresji jest pełnoletni, akty agresji są częste i stanowią zagrożenie dla innych uczniów, a działania szkoły i rodziców nie przynoszą pozytywnych rezultatów, zostaje on skreślony z listy uczniów w sposób przewidziany w statucie Ośrodka.

7. Postępowanie w przypadku uzyskania informacji o wystąpieniu w Ośrodku aktów agresji lub przemocy.

1. Nauczyciel przyjmuje informację zapewniając dyskrecję zgłaszającemu poprzez wysłuchanie go bez świadków.
2. Nauczyciel informuje o zaistniałym fakcie lub zdarzeniach wychowawcę klasy, pedagoga/psychologa lub/i dyrektora/wicedyrektora Ośrodka.
3. Jeżeli stan ucznia wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i/lub życia, dyrektor/wicedyrektor lub pedagog/psycholog wzywa pogotowie.
4. Jeżeli akt przemocy ma znamiona przestępstwa lub czynu karalnego pedagog lub dyrektor/wicedyrektor wzywa policję i następnie wdrażana jest procedura przewidziana dla takiej sytuacji.

5. Jeśli akt przemocy nie ma w/w charakteru wychowawca klasy lub/i psycholog/pedagog przeprowadzają rozmowę z poszkodowanym (gdzie i kiedy zdarzenie lub zdarzenia miały miejsce, ich częstotliwość, dbając o dyskrecję) oraz przeprowadzają rozmowę ze sprawcą/sprawcami oraz ewentualnymi świadkami.
6. Wychowawca klasy lub pedagog/psycholog zawiadamia lub/i wzywa do Ośrodka rodziców (opiekunów prawnych) pokrzywdzonego i sprawcy.
7. Jeśli rodzice/opiekunowie prawni współpracują z pracownikami Ośrodka, ustala się działania wobec sprawcy (np. rozmowy z wychowawcą i pedagogiem, terapia psychologiczna, monitoring zachowania prowadzony przez wychowawcę i zespół klasowy, kary rodzicielskie i statutowe) i wobec poszkodowanego (np. rozmowy z wychowawcą i pedagogiem, terapia psychologiczna, zadośćuczynienie) oraz świadków (rozmowy wychowawcze).
8. Jeśli rodzice/opiekunowie prawni sprawcy nie współpracują lub podjęte działania są nieskuteczne, sprawca jest nieletni, a akty przemocy są częste, dyrektor zawiadamia policję lub/i Sąd Rodzinny.
9. Gdy sprawca uporczywych aktów przemocy jest pełnoletni, poszkodowani nie chcą składać wniosków o ściganie, a szkoła wyczerpała wszelkie środki wychowawcze i dyscyplinujące, zostaje on skreślony z listy uczniów w sposób przewidziany w statucie Ośrodka.
10. W przypadku, gdy sprawca przemocy jest nieznan, dyrektor/wicedyrektor po rozpoznaniu sprawy informuje rodziców/rodzica (opiekuna prawnego) ucznia poszkodowanego o możliwości zawiadomienia policji lub sam zawiadamia policję.

8. Posiadanie, palenie papierosów lub używania e-papierosów przez ucznia w Ośrodku lub jego otoczeniu.

Obowiązuje zakaz palenia papierosów lub używania e-papierosów na terenie Ośrodka.

1. Poinformowanie rodziców/ prawnych opiekunów ucznia przyłapanego lub podejrzanego o palenie papierosów przez wychowawcę lub pedagoga.
2. Nauczyciel, który podejrzewa, że uczeń posiada papierosy/ e-papierosa, ma prawo żądać, aby go oddał - pokazał zawartość kieszeni, plecaka.
3. Papierosy/ e-papieros zatrzymany przez nauczyciela trafia do depozytu dyrektora /wicedyrektora Ośrodka. Jest oddawany rodzicom/opiekunom prawnym wezwanym przez wychowawcę.
4. Dyrektor/ wicedyrektor w obecności rodzica/opiekuna prawnego przeprowadza rozmowę dyscyplinującą. Wspólnie z nim ustala konsekwencje powtórzenia się sytuacji (np. zatrzymanie e-papierosa do końca semestru/roku szkolnego).
5. Wychowawca sporządza notatkę, udziela kary statutowej i wyznacza uczniowi formę rekompensaty (np. prezentacja multimedialna/referat na temat niktynizmu, plakat antyniktynowy).

6. Wychowawca wspólnie z rodzicami prowadzi działania indywidualne mające na celu zmianę postawy ucznia.

7. Uczeń otrzymuje wyraźną informację o szkodliwości i skutkach palenia.

8. W przypadku powtórzenia się sytuacji uczeń ponosi ustalone konsekwencje i jest kierowany na zajęcia profilaktyczne do psychologa lub innego specjalisty.

9. Postępowanie wobec ucznia samowolnie opuszczającego zajęcia.

1. W przypadku samowolnego opuszczenia zajęć przez ucznia nauczyciel, na którego zajęciach miało to miejsce odnotowuje w dzienniku nieobecność ucznia na lekcji oraz niezwłocznie powiadamia wychowawcę lub - w przypadku jego nieobecności - wicedyrektora.

2. Wychowawca lub dyrektor telefonicznie zawiadamia rodziców/ prawnych opiekunów ucznia.

10. Procedura postępowania wobec uczniów często opuszczających zajęcia szkolne.

1. Nauczyciel podejmuje próby dyscyplinowania ucznia, a jeśli one nie przynoszą pozytywnych rezultatów, informuje o częstych nieobecnościach ucznia wychowawcę klasy.

2. Wychowawca powiadamia rodziców/opiekuna prawnego ucznia o sytuacji i podejmuje działania dyscyplinujące.

3. Jeśli dotychczasowe działania nie odnoszą pozytywnych rezultatów wychowawca informuje o sytuacji pedagoga/psychologa Ośrodka.

4. Wychowawca klasy lub/i pedagog/psycholog przeprowadzają rozmowy z uczniem.

5. Jeśli działania te nie przynoszą pozytywnych rezultatów, organizuje się spotkanie Zespołu nauczycieli i wychowawców - ustalają strategię, formy współpracy i stosowane kary dyscyplinujące.

6. Jeśli prowadzone rozmowy, kary i inne działania nadal nie odnoszą pozytywnego skutku, wychowawca klasy lub pedagog/psycholog wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.

7. Jeśli rodzice/opiekunowie prawni współpracują z pracownikami Ośrodka, ustala się kompleksowe działania wobec ucznia (np. rozmowy, pomoc pedagogiczno-psychologiczna, monitoring zachowania prowadzony przez wychowawcę, kary rodzicielskie i statutowe).

8. Jeśli rodzice/opiekunowie prawni nie współpracują lub ich działania są nieskuteczne, sprawca jest nieletni, a wagarzy są częste, wychowawca lub pedagog/psycholog informuje o sytuacji dyrektora Ośrodka.

9. Dyrektor Ośrodka udziela nagany nieletniemu uczniowi lub/i zawiadamia policyjny wydział ds. nieletnich lub sąd rodzinny.

10. Gdy sprawca uporczywych wagarów jest pełnoletni i szkoła wyczerpała wszelkie środki wychowawcze i dyscyplinujące w stosunku do niego (rozmowy, nagany i inne kary zapisane w statucie szkoły), zostaje on skreślony z listy uczniów w sposób przewidziany w statucie Ośrodka.

50. Postępowanie w przypadku stwierdzenia kradzieży, wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych.

1. Nauczyciel po otrzymaniu informacji od ucznia o kradzieży/wymuszeniu przeprowadza z poszkodowanym i świadkami rozmowę w celu ustalenia okoliczności zdarzenia.
2. Nauczyciel podejmuje działania zmierzające do ustalenia sprawcy kradzieży i zwrotu skradzionego mienia poszkodowanemu, z wyłączeniem jednak przeszukania domniemanego sprawcy.
3. Nauczyciel, który podjął wstępną interwencję, przekazuje informację o zdarzeniu wychowawcy klasy poszkodowanego i sprawcy oraz pedagogowi szkolnemu, sporządza notatkę służbową.
4. Wychowawca lub pedagog, jeżeli istnieje taka konieczność, kontynuują wyjaśnianie okoliczności zdarzenia, przeprowadzają rozmowy z poszkodowanym, sprawcą (jeżeli udało się go ustalić), świadkami.
5. Wychowawca wspólnie z pedagogiem przeprowadza rozmowę ze sprawcą zdarzenia (jeżeli udało się jego ustalić) oraz jego rodzicami/opiekunami prawnymi. Rozmowa obejmuje informacje o ustalonych okolicznościach zdarzenia, ustalenie formy i terminu zwrotu skradzionego mienia, sposobu ukarania sprawcy.
6. Wychowawca wspólnie z pedagogiem przeprowadzają rozmowę z poszkodowanym i jego rodzicami/opiekunami prawnymi przekazując ustalenia podjęte podczas spotkania ze sprawcą i jego rodzicami/opiekunami prawnymi.
7. W uzasadnionym przypadku pedagog i wychowawca w porozumieniu z dyrektorem szkoły podejmują decyzję o zawiadomieniu policji. O tym fakcie informuje rodziców/prawnych opiekunów poszkodowanego i sprawcy.

51. Postępowanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia mienia szkolnego przez ucznia.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły będący świadkiem zdarzenia podejmuje interwencję mającą na celu powstrzymanie dalszych działań sprawców, a następnie powiadamia wychowawcę lub pedagoga szkolnego, sporządza notatkę służbową.
2. W przypadku nieznanego sprawcy, osoba stwierdzająca uszkodzenie mienia ustala podstawowe okoliczności zdarzenia, a następnie informuje pedagoga szkolnego lub kierownika administracyjnego.

3. Wychowawca, a w przypadku jego nieobecności pedagog przeprowadza rozmowę dyscyplinującą ze sprawcą zdarzenia, ustala sposób jego ukarania.

Wychowawca lub pedagog informuje o zdarzeniu rodziców / opiekunów prawnych sprawcy i przekazuje sprawę kierownikowi, który ustala sposób i termin naprawienia szkody.

4. W przypadku stwierdzenia dużej szkody pedagog w porozumieniu z dyrektorem/ wicedyrektorem szkoły podejmuje decyzję o zawiadomieniu policji.

52. Postępowanie w przypadku ciąży uczennicy

1. Nauczyciel, pielęgniarka lub inny pracownik szkoły, który dowiedział się (lub ma podejrzenia), że uczennica jest w ciąży niezwłocznie informuje o tym wychowawcę klasy. Wychowawca przekazuje informację dyrektorowi i pedagogowi szkolnemu.

2. Wychowawca klasy, pedagog, psycholog i dyrektor szkoły spotykają się, aby zebrać więcej informacji o uczennicy oraz jej sytuacji rodzinnej.

3. Wychowawca i/lub pedagog, i/lub psycholog przeprowadza rozmowę z uczennicą, starając się ustalić, czy rodzice wiedzą o ciąży oraz czy ona nie jest wynikiem przestępstwa (gwałtu). W tym przypadku należy powiadomić organy ścigania.

4. Wychowawca klasy, pedagog, psycholog i dyrektor szkoły ustalają formy pomocy, jakie zaproponują uczennicy oraz szczegóły dotyczące przeprowadzenia rozmowy z uczennicą i jej rodzicami lub prawnymi opiekunami.

5. W sytuacji, gdy rodzice lub opiekunowie prawni nie wiedzą jeszcze o ciąży i uczennica boi się im o tym powiedzieć, może prosić o pośredniczenie w poinformowaniu ich o swojej sytuacji.

6. Wychowawca, w porozumieniu z pedagogiem, z psychologiem szkolnym podejmują stosowne działania, z zachowaniem szczególnej ostrożności i dyskrecji.

7. Wychowawca w obecności pedagoga i dyrektora szkoły informuje uczennicę i jej rodziców lub opiekunów prawnych o możliwych formach pomocy ze strony szkoły. Wyjaśnia szczegółowo warunki i zasady korzystania z każdej z przedstawionych form pomocy. Odpowiada na pytania i wątpliwości.

8. Uczennica z rodzicami lub opiekunami prawnymi - w ustalonym terminie – decyzję w sprawie form pomocy, z których chcieliby skorzystać. O podjętej decyzji informują wychowawcę klasy i dyrektora.

9. Wychowawca klasy, dyrektor i rodzice lub opiekunowie uczennicy podejmują działania niezbędne do przyznania uczennicy – zależnie od dokonanego wyboru – nauczania indywidualnego.

10. Wychowawca klasy, pedagog i psycholog szkolny uzgadniają rodzaj i sposób świadczenia uczennicy i jej rodzinie pomocy materialnej (MOPS, GOPS, PCPR), psychologicznej i organizacyjnej. Proponują objęcie uczennicy programem kompleksowego wsparcia „Za życiem”.

11. Wychowawca klasy, pedagog i psycholog szkolny podejmują działania kształtujące pozytywne postawy rówieśników (np. warsztaty kształtujące postawy empatii i tolerancji).

12. Wychowawca klasy, pedagog i psycholog szkolny mogą organizować zajęcia z udziałem specjalisty, lekarza podnoszące poziom wiedzy z zakresu świadomości prokreacji, inicjacji seksualnej lub antykoncepcji.

13. Dyrektor informuje radę pedagogiczną o ciąży uczennicy oraz o uzgodnionym sposobie postępowania, przypomina o konieczności zachowania tajemnicy służbowej.

14. Wychowawca klasy i wszyscy nauczyciele wdrażają , uzgodniony z uczennicą sposób realizacji obowiązku.

53. Procedura postępowania w przypadku ryzyka wystąpienia zachowań autodestrukcyjnych u uczniów (chęci samookaleczenia się lub posiadania myśli samobójczych).

I

Każdy pracownik szkoły (pedagogiczny i niepedagogiczny) ma obowiązek zareagowania na wszelkie sygnały o ryzyku zachowania autodestrukcyjnego u ucznia, na niepokojące zachowania uczniów mogące wskazywać na zamiary samobójcze. W przypadku zaobserwowania lub posiadania informacji, że uczeń planuje podjąć lub podjął próbę samobójczą, każdy pracownik powinien niezwłocznie poinformować o tym odpowiedniego wicedyrektora lub dyrektora Ośrodka.

II

Postępowanie w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych.

1. Do zachowań, które powinny zaniepokoić pracowników szkoły, gdyż mogą wskazywać na zamiary samobójcze, należą:

- 1) wypowiedanie, zapisywanie komunikatów świadczących o myślach i planach samobójczych,
- 2) zainteresowanie lub wręcz zabsorbowanie śmiercią,
- 3) poszukiwanie informacji, w jaki sposób odebrać sobie życie,
- 4) gromadzenie leków, potrzebnych przedmiotów, narzędzi,
- 5) pisanie listów pożegnalnych lub testamentu,
- 6) mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku wyjścia z sytuacji,
- 7) **okaleczanie się, autoagresja**, lub chęć zrobienia tego
- 8) długotrwały stan smutku, przygnębienia,
- 9) pozbywanie się osobistych i ważnych dla ucznia przedmiotów,
- 10) izolowanie się, zamykanie się w sobie,
- 11) rezygnacja z zajęć, w które dotychczas był zaangażowany,
- 12) duża zmienność nastroju i emocji,
- 13) istotne zmiany w zachowaniu i funkcjonowaniu w domu, w szkole,
- 14) wzrost impulsywności, nagłe impulsywne działania, akty agresji i przemocy, zachowania buntownicze, zwiększona drażliwość, podatność na irytację, trudność w kontroli emocji,
- 15) odrzucanie pomocy, poczucie że udzielenie pomocy jest już nie możliwe,
- 16) zachowania uciezkowe (związane z dużym napięciem emocjonalnym), absencja w szkole,
- 17) oskarżanie się, poczucie winy, poczucie bycia złym człowiekiem, ciężarem dla innych,
- 18) stan świadczący o zmęczeniu i niemocy.

2. Każdy, kto zauważy niepokojące sygnały, zobowiązany jest zgłosić swoje obserwacje wychowawcy ucznia lub pedagogowi/psychologowi szkolnemu.
3. Po odebraniu zgłoszenia wychowawca ucznia wraz z psychologiem/pedagogiem szkolnym dokonują diagnozy zgłoszenia oraz sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia.
4. Jeżeli wspólne ustalenia potwierdzają obawy o zagrożeniu, informacja przekazywana jest dyrektorowi szkoły.
5. Jeśli uznają, że zachodzi taka potrzeba, kontaktują się z rodzicami w celu ustalenia przyczyny niepokojących zmian w zachowaniu ucznia.
6. Wraz z rodzicami ustalane są zasady postępowania wobec ucznia: sposób i zakres kontaktów z rodzicami, a także pomoc specjalistyczna na terenie Ośrodka lub poza nim.

III

Postępowanie w przypadku posiadania informacji, że uczeń ma myśli samobójcze lub chce dokonać samookaleczenia (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych).

1. Pracownik, który otrzymał informację o zamiarze popełnienia samobójstwa lub samookaleczenia przez ucznia, stara się natychmiast odnaleźć ucznia i powiadomić o sytuacji jego wychowawcę lub pedagoga/psychologa szkolnego.
2. Po odnalezieniu ucznia nie pozostawiają ucznia samego, próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce.
3. Informują o zaistniałej sytuacji dyrektora szkoły.
4. W przypadku oceny braku możliwości zapewnienia bezpieczeństwa uczniowi, po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia, jeśli jest to konieczne, osoby sprawujące bezpośrednią opiekę wzywają Pogotowie Ratunkowe i informują o zaistniałej sytuacji rodziców ucznia.
5. W porozumieniu z rodzicami uczeń powinien natychmiast zostać objęty indywidualną opieką specjalistyczną na terenie Ośrodka lub poza nim, w tym konsultacja z lekarzem psychiatrą.

54. Postępowanie w przypadku dokonania przez ucznia samobójstwa.

1. Zebranie wstępnych informacji o okolicznościach zdarzenia i przekazanie ich dyrektorowi szkoły .
2. Zawiadomienie organu prowadzącego i nadzorującego szkołę przez dyrektora szkoły.
3. Zebranie Zespołu Kryzysowego i wspólne podjęcie dalszych działań.
4. Poinformowanie nauczycieli o zdarzeniu na Radzie Pedagogicznej.
5. Poinformowanie uczniów na forum klasy przez wychowawcę.
6. Stworzenie uczniom możliwości uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych.
7. Udzielenie wsparcia wszystkim uczniom.
8. Unikanie nagłośnienia problemu przez media.
9. Unikanie poczucia nadmiernej odpowiedzialności za zdarzenie.

55. Zawiadomienie o śmierci ucznia.

1. O śmierci ucznia, która miała miejsce na terenie szkoły lub w związku z zajęciami szkolnymi, wycieczkami, koloniami itp. powinien poinformować rodzinę dyrektor szkoły lub osoba upoważniona (jednak musi ona bezpośrednio kojarzyć się z administracją szkolną). Dotyczy to sytuacji, kiedy jest na to czas. Pozostałe przypadki pozostają w gestii policji, lekarzy, psychologów itp.
2. W sytuacji, gdy wyznaczona osoba nie czuje się na siłach do konfrontacji z ekstremalnymi emocjami przeżywanymi przez rodzinę, która doświadczyła śmierci np. dziecka, wówczas zadanie to powinien przejąć na siebie psycholog lub pedagog.
3. Powiadamianie o śmierci zawsze powinno się odbywać twarzą w twarz. Należy unikać powiadamiania za pomocą telefonu, jeśli jest to tylko możliwe.
4. Powiadamianie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
  - a) dostarczyć niezbędnych informacji;
  - b) udzielić pierwszego wsparcia dla ofiar;
  - c) ochronić godność;
  - d) okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
5. Powiadomienie powinno odbyć się w czasie możliwie jak najkrótszym od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób mu najbliższych.
6. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenie, cukrzyca itp.), które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby umożliwić w razie potrzeby, natychmiastową interwencję lekarską.
7. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się przez co najmniej dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcje osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.
8. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze, bez „owijania w bawełnę” i dorabiania różnych historii. Np. „Mam dla pani / pana bardzo złą wiadomość: pani / pana bliski nie żyje”. Powinno się wyrazić współczucie, przykrość i zrozumienie. Tak jak w przypadku standardowych kondolencji.
9. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakich będzie wymagała osoba powiadamiana. Udzielane informacje powinny być proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych, odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.
10. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego – zaproponować pomoc w zawiadamianiu innych bliskich, zapytać się czy jest coś co możemy zrobić dla rodziny zmarłego.

11. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawiać rodziny i bliskich zmarłego samych bez opieki. Powinien zostać pracownik socjalny lub psycholog, tak długo, aż minie pierwsza reakcja – szok lub pojawią się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele. Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji lub / i wsparcia, w razie potrzeby. Aby rodzina ofiary nie czuła się pozostawiona sama sobie, podać namiary instytucji udzielających wsparcia (np. psychologowie).

12. Jeżeli rodzina zmarłego nie znajduje się w miejscu zamieszkania, należy powiadomić sąsiadów o potrzebie kontaktu z rodziną (powodem jest wydarzenie nadzwyczajne, interwencja z udziałem medyków itp.), natomiast nie należy udzielać szczegółowych informacji sąsiadom, nie należy wspominać o śmierci, aby to nie oni zawiadomili rodzinę zmarłego.

13. Rodzina nie powinna dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Obowiązek informowania leży po stronie personelu szkoły, dyrekcji..

14. Absolutnie unikać należy powierzania zadania informowania o śmierci dzieciom lub nastolatkom.